

6a classe (30 de novembre)

De l'annexió castellana de la Corona d'Aragó per part de la monarquia espanyola (1715) a l'arribada del Romanticisme (1820/1830 aproximadament)

-Recordem les dates de l'annexió:

1707 R.V., Catalunya Nova, Aragó

1714 Barcelona

1715 Mallorca-Eivissa-Formentera

Menorca, cas especial: 1708-1756 Anglaterra; 56-63 França; 63-82 Anglaterra; 82-98 Espanya; 1798-1802 Anglaterra.

El Roselló (la Catalunya Nord) ja pertanyia a França des de feia mig segle.

-Annexió "por justo derecho de conquista": fi de la sobirania jurídica, administrativa i econòmica.

-A partir de 1715: Monarquia absolutista borbònica = centralització politicoadministrativa, uniformització cultural i lingüística.

(Llegiu el PDF amb textos castellans)

(Una ullada a altres lleis, etc. durant el s. XVIII, PDF cronologia pàgs. 297-300, número 1)

-Èxit o fracàs de l'intent de lingüicidi/substitució de la llengua? Resposta complexa... o no tan complexa, amb un terme de la sociolingüística: **diglòssia**.

Però abans de continuar... una ullada internacional:

-A França és el segle de la Il·lustració, que a finals de segle donarà peu a la fi de l'antic règim i l'entrada en l'era de la modernitat

-1789, Revolució Francesa.

-Conseqüències o forma que adoptarà la nova era: l'Estat-nació. La burgesia crea un estat modern, i el fa coincidir amb el concepte de "nació". O sigui, es canvia el significat del terme "natio" de l'Edat Mitjana (nació=identitat lingüística i política). A partir d'ara: nació és Estat. Es tria UNA llengua com a llengua "nacional" (o sigui, estatal). Amb arguments "racionals" les altres llengües

s'associen a l'antic règim, i s'estigmatitzen com a oposades a la modernitat, velles, dialectes, *patois*.

-Després del triomf de la Revolució Francesa i el naixement del nou estat, França intenta penetracions en la Península Ibèrica: Catalunya.

-Guerres Espanya-França (Vegeu la cronologia, pàgs 300-301, número **2**).

(Una dada lingüística aclaridora: en aquestes guerres, tots dos bàndols, francès i espanyol, fan servir el català per a cridar els catalans a la guerra!)

Tornem al català: **diglòssia**

-“Fracàs” en el procés de substitució lingüística entre el poble pla; una clau: a finals s. XVIII, 90% analfabetisme = única expectativa de comunicació era el català.

-majoritàriament en català:

-documents interpersonals, locals i interns: contractes de compravenda, testaments, llibres de comptes, ordinacions municipals, dietaris, documents eclesiàstics comuns., etc,

-ensenyament: en molts casos, l'Església conserva el català com a llengua vehicular en primària i parcialment en secundària, perquè els resulta impossible en castellà.

-la literatura de caràcter oral continua sent tota en català –alerta a l'aparició del periodisme a finals del s. XVIII - s. XIX!

-en castellà: castellans instal·lats als territoris conquistats, o sigui alts funcionaris, eclesiàstics i militars, notaris; l'alta literatura, per “voluntat pròpia”.

-no van substituir la llengua, però sí (o gairebé sí) van substituir la consciència nacional, amb la creació d'un Estat espanyol (vegeu cronologia, pàg. 301, número **3**)

-I els nostres il·lustrats? La Il·lustració va tenir una forta influència, però no pel seu caràcter més anticlerical ni de revisió crítica. Els nostres il·lustrats solen ser nobles i de la primera burgesia, que ja estaven castellanitzats.

-Van optar pel castellà com a llengua de cultura -o pel llatí o fins i tot el francès, per prestigi “il·lustrat”.

- Antoni de Capmany (Catalunya, 1742-1813) filòleg, humanista i historiador.
- Edició del *Llibre de Consolat de Mar* (1791) “La lengua catalana (...) idioma antiguo provincial, muerto hoy para la república de las letras y desconocido del resto de Europa (...)”.
- Gregori Maians i Siscar (País Valencià, 1699-1781).
- Orígenes de la lengua española* (1737)
- carta a un il·lustrat català (1763): “Los libros que usted me envió (...) Uno es muy de mi gusto (...) por la lengua catalana que estimo como propia”.
- Una excepció literària gens casual: Joan Ramis i Ramis (1746-1819) jurista menorquí; poeta i dramaturg neoclàssic. *Lucrecia* (1769).

Però... no tot era un buit en l'estudi del català:

- Centres de cultura: Real Academia de Buenas Letras de Barcelona (1752); Real Junta Particular de Comercio de Barcelona (1758); Universitat de Cervera

Interès filològic pel català durant el XVIII

- la qüestió ortogràfica i els estudis gramaticals i lexicogràfics: (vegeu la cronologia, pàgs. 298-301 dades encerclades)
- propostes ortogràfiques més modernitzadores: (aquestes gramàtiques en alguns casos ni es van editar en aquell moment, o van tenir poca repercussió)
- J.Ullastre: *Grammàtica Cathalana...* (1743) Primera gramàtica de la llengua catalana. Ortografia fonètica, criteri sistemàtic, propostes modernes (l·l, diferenciació a/e àtones, etc.)
- J.Petit: *Gramàtica catalana...* (1796) Ús del guionet!
- Polèmiques ortogràfiques en la premsa a finals del XVIII!
- Diario de Barcelona* (1796) Hi intervé Josep Pau Ballot
- Diario de Valencia* (1802-1803) Sanelo (*Diccionario valenciano-castellano*) vs el poeta Escorigüela.
- Josep Pau Ballot (1747-1821) *Gramàtica i apologia de la llengua catalana* (1813-1815): el text gramatical més interessant de l'època.
- Anys més tard: Antoni de Bofarull-Adolf Blanch: *Gramàtica de la lengua catalana* (1867)

El proper període...

-A finals del XVIII un nou corrent comença a imperar a certes parts d'Europa: el Romanticisme, reacció al racionalisme Il·lustrat

-a la Península Ibèrica arribarà amb retard, i en primer lloc... a Catalunya, a partir de 1820/1830.

-Interès per les històries "nacionals" (en el sentit tradicional: nació=llengua=poble), les arrels, la cultura popular, etc.

-Aquesta estètica afavoreix o es conjumina amb el període en què algunes nacions creen un estat (Hongria, Itàlia, Txèquia?, etc.)

-D'altres, ho intenten amb més o menys intensitat: cas català.

-Inicis del Romanticisme a Catalunya: en castellà, en premsa

-Revista *El Europeo* (1823-24) Intel·lectuals i escriptors anglesos, italians i catalans.

-Revista *El vapor* (1833-37) Bonaventura Carles Aribau: el poema "Oda a la pàtria" com a fet simbòlic de l'inici de la Renaixença (1833).

<http://www.xtec.cat/~jrovira6/isabel21/oda.htm>

-Inici de la Renaixença: Joaquim Rubió i Ors (1818-1899); Marià Milà i Fontanals (1818-1884)